

СТУДЭНСКАЯ ДУМКА

СТУДЭНЦКАЯ ДУМКА

№ 5 жнівень 1990

ЎЗМІЕСТ

NUMARA

u čornym
siani beta-
ha arča

2

...

partuja
biefaruskich
vałacuhaŭ

...

tajannica
janky
chvedarava

5

ВІНШУЕМ!

Віншуем, віншуем і віншуем усіх нашых чытачоў з 475 гадамі най слаўнай Аршанскай бітвы. Тым, хто ня ведае, альбо толькі чуў аб ёй нагадаем, што 8 верасня 1514 года беларускія войскі ў колькасці меней за 30000 ушчэнт разбілі вялізарнае, але па-азіяцку ўзброенае 80000 маскоўскае войска. У той сечы загінула 30 тысяччаў маскалёў, было ўзята ў палон 8 палкоўцаў, нязлічона ў колькасці дваранаў і простых вояў. Беларускімі войскамі кіраваў адзін з найлепшых нашых палкаводцаў князь Кастусь Астрожскі.

Але сьвята псуе сум па сённяшняй рэчаіснасці. Дакуль мы будзем забывацца на слаўных герояў нашае Васькаўшчыны і шанаваць яе найгоршых ворагаў/напрыклад Суворова/. Ня былі адраджэнню беларусаў, пакуль не ўзгадаем мы аб тым, як баранілі зямлю сваю і білі чужынцаў, пачынаючы ад азіяцкага маскалёў і татаў да сканчаючы суседзямі па Еўропе немцамі і швэдамі, паўся дзень прадкі. Адраджэнне гістарычнай памяці – адраджэнне наві.

Памяць ведае больш, чым слова можа сказаць. Памяць ведае больш, чым слова хоча сказаць. Памяць — ня слова, хоча сказаць усё і ня можа.

Тое, што ў словах:

Успамінае М.К.: Гэта было ў суботу, якраз выпалі польскія Грамніці. У нас у хаце была я з сястрою, мама, малодшы брат Езік, тата драмалі на зэдліку каля печкі. На вячоркі прыйшлі дзеве мае сяброўкі, адна прала на калаўротку, другая вязала на дратах. Старшы брат Уладзік забег у хату і кажа, што паліць Шпакі. Відаць зарыва і дым. І выбег. Мама кажуць, што трэба павыносіць з хаты, бо прыдуць і нас спаліць. Потым хтось грукнуў у дзверы, тата выйшлі і ў хату ўжо не вярнуліся. Потым стрэлілі ў вакно, і згасла карбідую ка. Мы пападлі на падлогу. Я падняла галаву і бачу

шмыганула ў іхнюю хату і схавалася там. Там, дзе жылі палякі, то не палілі, толькі беларусаў. А таксама абапал дамоў не палілі, нават калі былі беларускія, каб католікі не згарэлі. У нас у вёсцы было чатыры польскія сям'і, са "шляхты". І тая суседка, што сказала на нас "Так, так, Полякі", забегла ў хату і выгнала нас ад туль, як паршывых сабак. Я з сястрою на руках пабегла ў куток панадворка, там у іх хвораст ці то ядловец ляжаў і таксама прыны, што павыносілі з хаты, бо ім казалі раней, што паліць беларусаў будзь, каб павыносілі, калі-б ад пажару і іхняя хата занялася. Але і адтуль нас прагналі. І мы схаваліся ў куратніку, што стаяў побач сям'і тых суседзяў. Там мы і прабылі да раніцы, не выходзілі, калі яны збіраліся і крычалі "Зьбюрка! Зьбюрка!", а потым пайшлі дарогаю на Сьвірд і.

У ЧОРНАЙ ЦЯНІ БЕЛАГА АРЛА

Мы аб'ядналі пад агульнай назвай і ва, зь першага погляду розныя, артыкулы. Але ўважліва ўчытаўшыся, Вы заўважыце паміж імі шмат агульнага. Першы артыкул "Попел і памяць" перадрукаваны намі зь "Нівы" за травень гэтага году. На жаль, нас апырэдзіў "ЛІМ", але ўлічваючы рознае кола нашых чытачоў, мы друкуем гэты артыкул.

РЭДАКЦЫЯ.

Перазвоніла, што і наша вёска ўжо гарыць. Ідзі на гару і павынось што, кажа мне мама. Я пайшла і бачу з гарышча, што людзі пабітыя на вуліцы ляжаць. Бо на вуліцы ясна, як дзень, ад агню. Заходжу і кажу маме. Мама ўзялі польскую ікону, была ў нас адна, і выйшлі на двор. Мы ўсе за ёю. Брат, я памятаю, пасьпеў захапіць з сабою шкляны трызністар. Мы хадзілі ў школу ў Занях, вучыў нас найстарэйшы наш брат Янак, яго ў той час дома не было, бо старэйшыя хлопцы і мужыкі здаўна ўжо ў хатах не начавалі. Хто дзе, у клуні, на вышках у хляве або на грушы, абвязаўшыся вяроўкаю, каб ні ўпасыці, калі засьне... Стаімо мы перад нашым домам, а яны ідуць вуліцай і заходзяць у наш панадворак. Адзін з іх узяў і прыставіў пісталет мне да галавы. "Поляцы чы Беларусы?" — пытаецца. "Пане, мы поляцы, не забівайце нас", — кажуць мама. — "Як пан не вежы, то нех запыта ў сонсядкі. Она католічка". Цераз вуліцу жылі католікі, нашы суседзі. Мама пабачыла, што суседка... пкая стаіць перад домам, і падума ла, што за нас заступіцца. Бо мы з імі жылі як адна сям'я, гэта я тут праўду, як на сповядзі, кажу. Яны былі бедныя, а нашы мама былі шчырыя, спагадлівыя і памагалі ім чым маглі. Адзін пайшоў пытацца, ці палякі мы. І тая... пкая сказала, ведаеце, з такой пагардай... ці са злосьцю: "Так, так, Полякі". Ён вярнуўся і стрэліў з пісталета маме ў галаву. Я бачыла, як страшна нурснула кроў у маму з галавы. Мама ўпала каля хаты. Брат Езік кінуўся ўцякаць за хату, за ім стралялі, але не панэлілі. Ён прасядзеў усю ноч у акопах за вёскай, вярнуўся на другі дзень, ужо на папалішча. А нас з сястрою і з тымі сяброўкамі запыталі ў хату. Адзін з іх прынес ад суседзяў акалот саломы, яны ім уваход у пограб закрывалі, бо дзевярай не было, за валок яго на гару і залаліў. І потым пайшлі падаль далей. Мы думалі, што дзверы завязалі чым, каб нам ні выйсьці, і паназалазілі пад ложка. Але дым, дым кроквы трашчаць і пачынаюць падаць. Я вырвала акно, у нас яно было падвойнае, як на зіму, другую раму выпхнула на двор. Пад акном у нас была сажалка, тут на ле саломе са страхі падае і гарыць. Вада гарыць. Кошч зну люты, то вада не замёрзла, бо тады якраз стаяла адліга. Няма як выскочыць, бо усюды агонь. Але вытрымаць ня можна, мы ўжо пачалі задыхацца. Тады я ўзяла сястру на рукі, ёй было сем гадоў, а мне чатыр нашыя, і кінулася пераз палымя, пераз сенцы надвор. Дзверы не былі завязаныя. За мною мае сяброўкі. Я пабегла пераз вуліцу да тых суседзяў і, не пытаючыся,

Успамінае Н.А. /сястра/М.К./: Я ляжала ў тым куратніку на курным памёце ў адной кашулі. Сястраміе казала не варушыцца. Сама была ля дзевярай. Я чула, як яны дрыжыць і трасецца. У вёсцы стралялі, я пераз пазы бачыла, што на згуменні стаялі іхнія падводні, чакалі, аж тая ў вёсцы паб'юць людзей і папаліць. Яны збіраліся потым вельмі доўга. Ураньні сястра знайшла братка Янку, і ён перанёс мяне ў клуню, якая не згарэла. Сама я ісьці не магла. Тады адвёз мяне ў Сьвірд да сваякоў. Вяскою я вярнулася ў Зані да бабкі. Зані пасыла пажару апусьпелі, людзі хаваліся ў іных вёсках, доўга не варочаліся. Тата, як вярнуліся ў нядзелю ранкам, то убачылі, што мама згарэла ва зам з хатаю, засталіся толькі самыя костачкі. Тады пазьбіралі іх у палатно, збілі з дошак труну і хававалі разам з іншымі пабітымі, за вёскай, у супольнай магіле, мы туды пойдзем, я вам пакажу. Праваслаўныя могількі былі ў Бранску, але людзі баяліся туды ехаць і хаваць, каб там нас не пабілі. Разам у той магіле пахавалі 24 асобы. Тая нашыя сяброўкі выжылі, яны былі сёстры, але тата і маму іх забілі.

Успамінае А.К.: Яны прыходзілі да нас раней, перад тым, як нас спалілі, былі разоў дваццаць. Грабілі, забіралі коні, свінні, вопратку, хлеб, усё, што згледзілі. Прыходзілі ноччу, грукалі ў акно. Калі гаспадар пытаўся "Хто?", яны казалі "Польскае Воўско". Мы ўжо ведалі, хто такі і чаго ім трэба. Тады мне было 19 гадоў, я быў на вёсцы, сядзеў з хлопцамі ў некага ў хаце. На начых мы ў хатах не спалі, бо калі каго з хлапцоў зловяць, то катуюць. Мы пачулі шоргат і рупеньне падводаў. Я выйшаў на двор і бачу, што вёску акружаюць. Пытаю хлопцаў, куды ўцякаць будзем? Усе разьбегліся, хто куды. Я сам пабег пераз садок у той бок, дзе лес. Але згубіў шапку і вярнуўся па яе. Тут мяне і схавалі. І вядуць па вуліцы. З адной хаты выглынуў стары, называўся ён Міхал. Яго таксама забралі і павялі са мною. Завялі нас на гаспынец, што ідзе на Сьвірд, і там казалі класьціся на зямлю. Потым адзін з іх пайшоў на вёску і доўга не варочаўся. Мы сіць, пытаўся ў камандзіраў, што з намі рабіць. У вёсцы чуваць была страляніна, з абодвух бакоў пачалі яе паліць. Потым той паляк, што пайшоў, вяртаецца, вяртае пісталет і пытаецца ў Міхала: "Поляк чы Беларус?" "Белорус" — кажа дзядзька Міхал. Той стрэліў у яго два разы. Потым пытаецца пра тое самае ў мяне. Я

адказваю так сама. Ён страляе ў мяне. У першую хвіліну мне падалося, што мне раскалолі галаву і выбілі мозг. Але-ж не, я ляжу і думаю, значыць, я жыў і галава цэлая. Чую, як енчыць і страшна хрыпць дзядзька Міхал. Яму, мусіць, прастрэллі лёгкія, краем вока бачу, як ён пакутуе і зываецца каля мяне. "Прав таму, бо сёй так вё" - кажа той, што сталяў. І тады другі пусьціў дзядзьку чаргу з аўтамата. Дабіў яго. Я ляжаў да таго часу, пакуль не ўбачыў, што яны адышлі ад нас і сталі глядзець як гарыць вёска. Я паволі адпоўз ад іх, потым прыўзняўся і кінуўся бегчы. Тады якраз пачалася страляніна, я ня ведаю стралялі па мне, ці можа, у вёсцы людзей забівалі. Я ўпыхаўся. Я схваўся ў акопах, што засталіся пасля немцаў, сядзеў там і прамёрз. Адчуваю, як па маім целе, пад вопраткай, сьнягае кроў. Трэба было падацца недзе да людзей. Але куды пайсьці? Кругом польскія вёскі. Я пастукаў у акно, мне адчыніла бабулька. Сказаў, што я з Занёў, і што нас спалілі і пабілі. Прышоў гаспадар, у хаце лямпы не галілі, але ён адчуў, што нешта са мною блага. Ён стаў мяне разглядаць і ўбачыў, што зь мяне цячэ кроў. Я быў ранены ў двух месцах. Адна куля прайшла праз шыю, другая трапіла ў плячо і выйшла каля локця. Ён мяне перавязаў, а ранкам павёз у Зані. На вуліцы я ўбачыў забітага бацьку. Зайшоў у хату, на песьцелі ляжала мая сястра, ёй прастрэллі грудзі. І той чалавек занёс сястру на сваю фурманку і павёз праз Бранск у Бельск, у шпіталь. Там яе адратавалі. У Занях у тую ноч забілі 24 асобы. Многа праганілі. Наш сусед выносіў з хаты свайго ўнука, да яго стралялі з аўтамата, хлопчыку было усяго чатыры гады, а можа і таго не, кулі яго разьнеслі амаль на кавалкі, а суседу адстрэллі абедзве рукі. Яны потым выехалі ў СССР, засталася яго дачка, жыве ў Занях да гэтай пары.

Я: За што стралялі людзей у Занях і пабілі вёску? Можа хтось з Занёў нейкага паляка забіў або выдаў бяссьпеў? І потым зь лесу прыйшлі помсьціць?

А.К.: Ніхто з нас нікога не выдаваў і не забіваў. Стралялі і мучылі нас за тое, што мы беларусы, што рэлігія ў нас іншая. Вам, сьмярдзючым беларусам, месца там, пад Масквой, а ня тут, казалі яны ня раз.

Вам трэба ведаць, якія ў нас тут, "на шляхце", як людзі кажуць, палякі жывуць. Ім косяндзы ў касьцёлах казалі, што руская рэлігія Маткі Боскай не прызнае, і яны гэтаму верылі і вераць да сёньня.

ПРАВЫ ТОР

Сучасная польская моладзь усё менш падтрымлівае палітычныя і эканамічныя дзелныя ўрады Тадэўша Мазавецкага. Яна усё болей схільная ў права, пад агульным рухам Правы Тор.

Утвараюцца новыя палітычныя структуры і аб'яднаньні... Адным з самых моцных аб'яднаньняў зьяўляецца Федэрацыя Змагарчай Моладзі (ФЭМ). Яно мае дзьве палітычныя цэнтры: Краёвая Камісія і Карэспандэнцыйная Краёвая Рада. З гэтых цэнтраў утвараецца агульная польская камісія паразуменьня.

Гэтая арганізацыя аб'явіла на народна-хрысьціянскія ідэялы і традыцыі пілсудчыны. Вядзе барацьбу за поўную незалежнасьць Рэчы Паспалітай і захоўвае незалежнасьць да іншых палітычных партыяў.

Таксама яна выступае супроць пасьляляцэнскіх парадкаў у Польшчы. Зьяўляецца супраціўнікам усёх пагадненьняў з Камуністычнай партыяй.

Аднак агаворвае, што вядзе барацьбу ня усімі магчымымі сродкамі, а толькі тымі, якія суадносяцца з хрысьціянскай маральлю. Тым ня менш гэта ня партыя бо

сваім абавязкам лічыць рухтаваць моладзь для іншых партыяў.

Наступнай, больш сур'ёзнай арганізацыяй зьяўляецца Партыя Вернасьці Рэчы Паспалітай. Утварылася 31 сьнежня 1989 г.

Галоўная яе мэта - нацыянальнае вызваленьне грамадства і паўнавесны суверэнітэт польскага народу. Апраджэньне Канстытуцыі 23 красавіка 1935 г.

Унутранай палітыцы прапануе: вольныя выбары, тэратэррыяльнае самакіраваньне, утварэньне Парлямента Суверэннай Польшчы. Падрухтаваць Канстытуцыю 111 Рэчы Паспалітай. Выступае за ліквідацыю камуністычнай партыі з канфіскацыяй яе маёмасьці. Імкнецца надаць народны характар Польскаму войску, ліквідаваць палітычную паліцыю.

У міжнароднай палітыцы: ліквідаваць вынікі дамоў пакта Рымбэнтропа - Молатава і Ялты. Замацаваць трактат зь Нямеччынай аб непарушэньні межаў на Одры і Нісе Лужыцкай. Ад Саюза партыя дамагаецца вывад усіх войскаў з тэрыторыі Польшчы, а таксама зь зямляў бяспраўна анексаваных Савецкімі войскамі ў 1939 годзе. Выка-

Успамінае П.М.: Заходзіць дзядзька ў наш хату і кажа, што вёска гарыць. Я на двор, а на загумённі стаяць з карабінамі. Назад у хату! Сядзець і не выходзіць. Я ўзяў дзеве мае дачкі на рукі, пайшоў зь імі на двор і пераз вуліцу, падбегам, каб хутчэй у лес. За мною стралялі, куля трапіла мне ў клуб, я упаў з дачкамі у баразенку на агародзе. Аднекуль падбегла мая сястра, забрала дзядзьку і панесла іх за вёску. Я бачу, ляжыць мая мама на агародзе, забітая. Я падпоўз да яе, кранаю, але яна не варушыцца. Я ляжаў каля мамы ня ведаю як доўга, аж чую, крычаць: "Зьбюрка! Зьбюрка!" Вёска палыхае, яны ідуць вуліцай, згледзілі нас, падыходзіць адзін, падыходзіць другі: "Кур... маць, не ма набоі!" Потым падыходзіць трэці з карабінамі, такі карантыш, ростам з мэтр, калі ў шапілі. Ён страляе ў маму, ужо мёртвую. Потым страляе ў мяне. І я тады, як ляжаў, то сёй ня ведаю, што са мною сталася. Ужо нічога ня бачыў. Куля выбіла мне адно вока прайшла перанасьсе і выкалупнула другое. Яно, як людзі мне потым казалі, ліпела нейкі час на адной жыліцы. Яны пайшлі далей, а я астаўся сядзець там без вагэй, жывы. І ў таго карантыша не хапіла на мяне амуніцыі.

Магіла пастраленых 2 лютага 1946 года людзей у Занях мэтраў дзевесяць за вёскай, у полі. На пачатку сямідзесятых на тым месцы паставілі мэмарыяльную табліцу. Высечана на ёй 24 прозьвішчы. Найстарэйшаму з забітых 83 гады, наймалодшаму - 4. Гэта тое хлапча нё, якое ратаваў і выносіў з палымя дзед, пакуль не адстралялі яму рукі.

Зані спалі адзін з атрадаў так званых "Поготва Акшы Спецыяльнай" /ПАС/, якім камандаваў "Бурні" /Ромуальд Райс/. Атрад складаўся з акаўпаў, што прыйшлі на Беласточчыну зь Віленшчыны, і таксама з мясцовых палякаў.

-Вы, калі ласка, не запісвайце нашых прозьвішчаў у газэце, - прасілі мяне жыхары Занёў. - Мы вам расказалі усё, як было. Але прозьвішчаў нашых не запісвайце. Жывуць нашы дзеці, нам трэба жыць. Зразумейце тое, што наа стрлялі не партызаны з-за граніцы, а нашыя суседзі з навакольных вёсак. Мы ня хочам, каб тыя, што стралялі нас тады, помсьцілі нам і цяпер. Калісьці называлі іх бандытамі, цяпер гавораць, што яны героі, бо змагаліся за вольную Польшчу.

Я запісаў гэтыя словы 17 красавіка 1990 году ў Занях, на беларускім астраўку ў Польскай Рэчпаспалітай.

Я не адчуваю нянавісьці да палякаў.

Ян Максімоў

наньня канчаткова фінансавых абавязкаў РСФСР ад Ружскага Трактату /30 млі. рублёў у золале, разам з прапэнтамі/. Вяртаньня культурных здабыткаў. Поўнае кампэнсаваньне за каланіяльную эканамічную сплуяцыю Польшчы і аб'явіць зямлю /маена на ўвазе Заходняй Беларусі і Украіны/. Выплаты кошту за нявольніцкую працу дэпартаваных асоб у СССР.

Адносна Усходніх краёў стаяць на стане самавызначэньня народаў. Польская Рэч Паспалітая і толькі суверэнны парламент, пасля правядзеньня рэфэрэндума, можа адмовіцца ад тэрыторыі ў бок суседніх народаў. Гэта ёсьць унутраная справа Польшчы, Літвы, Беларусі, Украіны. ПВРП падтрымлівае Цэнтравы Кангрэс Салідарнасьці Народнай, які праходзіў у 1983 г., скліканьне Канфэрэнцыі суверэнных народаў Сярэдне-Усходняй Эўропы з сталіцай у Львове.

Вось такія палітычныя накірункі існуюць у Польшчы.

Шалеть Алесь Гісторыка-патрыятычнае аб'яднаньне "Чырвоны Жонд"

Паштовая скрыня 220050 м. Мэнск № 379

РЭЛІГІЙНАЯ БАЧЫНА

ЧАМУ МЫ ЧЫТАЕМ БІБЛІЮ?

Дзеля таго, што у ёй есьць слова Праўды на ўсякі час

Бо слова Божае жывое і дзеючае. (Жыд. 4:12)

Бо ўсякае цела, як трава, і ўсякая слава чалавечая, як цывет на траве: засохла трава, і цывет яе апаў; але слова Госпадавае трывае на векі.

(1 Пёт. 1:24, 25)

Госпадзі мой Госпадзі! Ты Бог і словы Тваі есьць незьменнымі.

(2 Сам. 7:28)

Бо яна ёсьць Богам натхнёным Словам

Усьнякае пісаньне натхнёна Богам і карысна дзеля навукі, дзеля дакору, дзеля папраўленьня, дзеля ўзгадаваньня ў праведнасьці.

(2 Цім. 3:16)

Бо ніколі прароцтва ня выказвалася воляй чалавечай, але выказвалі яго сьвятых людзі Божыя, вядзеныя Духам Сьвятым.

(2 Пёт. 1:21)

Слухайце і уважайце, бо Госпад прамоўляе.

(Ярем. 13:15)

Слухайце Мяне і жыва будзе душа ваша.

(Ісаі 55:3)

Дзеля таго, што Хрыстос сказаў:

Есьць так напісана: Ня хлебам адным жыць будзе чалавек, але ўсякім словам, выходзячым з вуснаў Божых.

(Мац. 4:4)

Шчасьлівыя слухаючыя слова Божае і выпраўляючыя яго.

(Лукі 11:28)

Запраўды, запраўды кажу вам: хто слухае слова Маё і верыць Паслаўшаму Мяне, мае вечнае жыцьцё і на суд ня прыдзе, але перайшоў ад сьмерці ў жыцьцё.

(Іоан. 5:24)

Я сьвятло сьвету; хто пойдзе за Мною, той не будзе хадзіць у цемры, але меціме сьвятло жыцьця. Калі астанецца ў слове Маім, дык запраўды вы вучні Маі. І пазнаеце праўду, і праўда зробіць вас вольнымі. Усякі, хто грашыць, ёсьць нявольнік грэху. Дык вось, калі Сын вызваліць вас, то запраўды вольнымі будзеце.

(Іоан. 8:12, 31, 32, 34, 36)

Неба і зямля прайдуць, а словы Мае не прайдуць.

(Марка 13:31)

ЧАМУ МЫ ЧЫТАЕМ БІБЛІЮ?

ДЗЕЛЯ ТАГО, ШТО НА СТАРОНКАХ ЯЕ ЗНАХОДЗІМ:

Пробачэньне Грэхоў

Аб Ім (Ісусе Хрысце) усе прарокі сьведчаць, што кожны, хто веруе ў Яго, дастане адпушчэньне грэхоў праз Імя Яго.

(Дзеля. 10:43)

Ласку Божу

Божая любоў да нас у тым выявілася, што Бог паслаў на сьвет Адзінароднага Сына Свайго, каб мы жылі праз Яго. У тым любоў, што не мы палюбілі Бога, але што Ён палюбіў нас і паслаў Сына Свайго дзеля змлаваньня над грахамі нашымі.

(1 Іоан. 4:9, 10)

У тым пазналі мы любоў, што Ён (Ісус Хрыстос) аддаў за нас жыцьце Сваё.

(1 Іоан. 3:16)

Спакой

Вялікі спакой даеш Ты тым, што любяць закон Твой.

(Псал. 119:165)

Наблізься да Яго і будзьш спакойны і праз гэта прыдзе да цябе дабра. Вазьмі з вуснаў Ягоных закон і палажы словы Ягоныя у серца сваё.

(Ёу 22:21, 22)

Пэўная Надзея

Гэтае я напісаў вам, веруючым у Імя Сына Божага, каб вы ведалі, што масце жыцьцё печнае, ды каб веравалі ў Імя Сына Божага.

(1 Іоан. 5:13)

Бо ўсё, што напісана было раней, напісана нам дзеля навукі, каб праз цяплавасьць і пацеху пісаньня мелі надзею.

(Рым. 15:4)

Чыстата

Як юнак можа захаваць сьцёжку спаку і чыстасьці? Здыржанням сябе волле слова Тваго.

(Псал. 119:9)

Указаньні для Жыцця

Слова Тваё сьветач для стоп маіх і сьвятло на сьцёжцы маея.

(Псал. 119:105)

Радасьць

Знайдзены словы Твае і я зёў іх і былі мне словы Твае радасьцяй і пацежай серца маго.

(Ярем. 15:16)

Общество для распространения Св. Писания
Scripture Gift Mission

ECCLESTON STREET, LONDON, SW1W 9LZ, ENGLAND

Russell White WRS

Дзеля таго, што яна наказвае Шлях до вечнага жыцьця

Сьвятое пісаньне зрабіць цябе можа мудрым на збаўленьне вераю, што ў Хрысьце Ісусе.

(2 Цім. 3:15)

Бог сьведчыць аб Сыне Сваім, хто ў Сына Божнаго веруе, мае пасьведчаньне ў самым сабе; хто ня верыць Богу, той ілжывым зрабіў Яго. Бо ня ўвероваў у пасьведчаньне, якім Бог засьведчыў аб Сыне, Спаім. А гэтае сьведчаньне ў тым, што Бог даў нам жыцьцё печнае, і гэтае жыцьцё ў Сыне Яго. Хто мае Сына, мае жыцьцё, хто Сына ня мае, ня мае жыцьця.

(1 Іоан. 5:9-12)

Бо так палюбіў Бог сьвет, што аддаў Сына Свайго Адзінароднага, каб усякі, хто веруе ў Яго, не згніў, але меў жыцьцё вечнае. Бо не паслаў Бог Сына Свайго ў сьвет, каб судзіць сьвет, але каб сьвет быў збаўлены праз Яго. Хто веруе ў Яго, ня будзе асуджаны, а хто ня веруе, той ужо асуджаны, бо ня ўвероваў у Імя Адзінароднага Сына Божага.

(Іоан. 3:16-18)

ТАЯМНІЦА

ЯНКІ

ХВЕДАРАВА

1 ўсё было цудоўна, але запамітавалі мы, што гісторыя, як была падпарадкаваная ідэялёгіі, гэтак жа і засталася. Карацей, браце, беларусы на чужое раток ра зявілі: рубель вам са Скарнай... Ага?! Як жаш: за раз мінфін здыме з грашовага абароту сэрню манэт, ды там, дзе было выпіснута "500 лет единому, русскому государству"/задумайцеся-1490?! /перабоць на "500 лет Франциску Скорине - первопечатнику Белоруссии". Часу ім бракуе на гэта. Ды і ўвогуле, дзякуючы міністэрству сувязі, яны больш шчодрны: нават паштовую марку вам прэзэнтавалі: ...Франциск Скорина. 500 лет". Дасведчаны здагадаешся, што гэта той самы беларув. Ну, а калі не дасведчаны, - ну што тув зробіш?! Захавайма, Беларусе, імя ды подзвіг Францішка Скарыны ў сэрцы сваім: "калі нэ мы, дык хто"?!

...БЕЛАРУСІ ПАТРЭБНЫ АДУКА- ВАНЫЯ ЛЮДЗІ...

(З ДУМАК РЭДАКЦЫІ
ТОМ 4)

ПРОСПЕКТ открытого университета

- В сентябре 1990 года мы открываем:
- колледж бизнеса и менеджмента;
  - колледж политики, социологии и права;
  - психико-антрополого-педагогический колледж;
  - колледж религиоведения;
  - колледж языков и культур народов СССР.

Одна из особенностей образования, которое намерен предоставлять открытый университет, - его дополнительность. То есть, университет не противопоставляет себя государственным высшим и средним специальным учебным заведениям, не даёт альтернативного образования, а дополняет существующее.

Чтобы поступить в университет, достаточно написать заявление на имя ректора. Университет принимает всех желающих, включая тех, кому высшее образование в иных его формах недоступно.

Мы рады видеть студентами всех, кто хочет повысить свою квалификацию без отрыва от производства, на - пример, педагогов или активистов общественных движений, консультантов по проблемам семьи или краедедов, управляющих, руководителей, бизнесменов, работников социальных или муниципальных служб. Приглашаем учиться и тех, кому важно переменить профессию в середине жизни, переквалифицироваться, положим, из военного в штабного. У нас можно учиться одновременно с занятиями в любом другом образовательном учреждении.

Наши учёные степени - те же, что и в большинстве других стран, а именно: бакалавр наук или искусства /первая учёная степень/, магистр наук или искусства /вторая/, доктор философии /третья/. Чтобы получить любую из указанных степеней, необходимо опубликовать диссертацию и затем публично защитить её на открытом диспуте перед международным советом экспертов в соответствующей области знаний и /или/ практики.

Наиболее достойных, хорошо успевающих слушателей университет будет посылать на стажировку за границу.

В настоящее время открытый университет не будет взимать о б я з а т е л ь н о й платы за обучение.

АД РЭДАКЦЫІ

Тым хто зацікавіўся магчымасьцю падарыць сваю адукацыю у гэтым унівэрсітэце і хоча атрымаць больш падрабязную інфармацыю, раім зьвярнуцца па тэлефоне ў нашу рэдакцыю.
Адрас унівэрсітэта: 113587 Москва, Кировоградская 11, РОУ.

Францішак Скарына, Іван Фэдарав - дзеве постаці ў сусьветнай культуры. Не, яны не былі першымі ў сьвечце. Ды, ці ж гэта галоўнае? Галоўнае, што яны сваёй друкарскай дзейнасьцю засьведчылі: яшчэ два народы да дасягнулі пэўнага ўзроўню культуры.

Аднак у далейшым гісторыяй накіравана была ім розная роля. Адзін займаў пачэснае месца першадрукара Расіі. Да яго 400-годзьдзю Маскве помнік паставілі, паштовыя маркі выдалі й увогуле так узнеслі, што й атрымалі неўзабаве "400 лет назад в нашей стране была напечатана первая книга. Начало этому положил замечательный человек "друкарь" Иван Фёдоров". Другога лёс не надта песьціў. Нібыта быў, а нібыта і не. Дарэчы як і народ, чым прадстаўніком ён зьяўляецца.

Чытаючы леташні "ЛіМ", неяк міжвольна ў памяці засталася выказваньне Міколы Гайдуча, дзе шануюны спадар /нажал не тлумачы, ці на што ні спасялаючыся/ сьцьвярджае наступнае: ...возьмём Пятра Мейсцлаўца і Івана Фэдарова. Яны ж з адных мясцін. Да усяго прадкі Фэдарова недзе з Меншчыны.

Зазірнуў у энцыкляпэдыю: "Мстислав Петр Тимофеевич /Тимофеев/ - русский типограф, соратник И. Ф. Федорова. Родился, видимо, в белорусском городе Мстиславле". Беру другі том, чытаю: "Фёдоров Иван, Иван Фёдоров Москвитин/ок. 1510-5/14/1583 Львов/. Основа - тель книгопечатания в России и на Украине". Дзякую-ем шчыра: ужо такі Расіі і Украіны.

Неяк патрапіла мне на вочы кніжачка ў някідкай вокладцы пад сьціплай назвай "Рассказывает геральдика". Нават год выданьня адзін з энцыкляпэдыяй - 1977. На старонцы 55 чытаю, што "никто из учёных не может сказать, из какой семьи происходил И. Фёдоров, где он родился". Як гэта ніхто, а том 27 ВСЭ?!

Алеж якім хітрым ні быў дзядзька Фэдарав Масквіч, навукоўца, што геральдыкай займаўся, "выкрылі" яго. Ці забнуся ён? На львоўскіх ды астрожскіх вяданьнях у кампазыцыйны надта ўжо мудрагелісты малюнак уштыкаваў ён разам з гербам Львова яшчэ адзін: лацінская літара "S", разгорнутая ў другі бок, зьбегру стрэлка, вакол літары: "И В А Н". Шмат тлумачаньняў было, то падобны на герб італьянскага типографа Альда Мануцыя, то нібыта проста запазычаны ён у палякаў /быў такі распаўсюджаны герб з выявай завліна ракі/.

Шмат хто з шануюных навукоўцаў ламаў свае звільны над "завлінамі ракі", ды відаць дарэмна. Знайшоў ся сярод іх хітрайшы /Лукомский В.К./, які ў гербе Фэдарова прызнаў тыповы герб 16 ст. А належну ён вядомаму у Літве беларускаму роду Рагожа. З таго часу шмат зьменаў зьведаў герб, алеж выгнутая паласа й аклад стралы захоўваліся на ім заўсёды. Як ужо згадвалася вышэй, менавіта гэты герб і ўжываў расейскі першадрукар. Адзінае, што ані словам не абмовіўся і Фэдарав адносна бацькоў сваіх й месца нараджэньня. Можна гартачы кніжкі Ф. Скарыны "сына Лукі...", прадбачну лёс яго?

Апошнія колькі гадоў і Францішак Скарына /годны прыналежнасьці да зямлі беларускай/ пачаў займаць паважанае месца ў гісторыі. І ўзрадаваліся мы, зьвярнуліся да тых, хто колькі год таму сьцьвярджаў: "400 лет назад в нашей стране..." ды папрасілі іх ушанаваць імя слаўтага, беларуса Францішка Скарыну: імем яго назваць сусьветную марку паштовую выдаць ды рубель памятна.

20 лістапада абвясціў галадоўку выкладчык хэміка БДУ Кастусь Лапко. Сярод высунутых ім патрабаванняў — дэпалітызацыя і дэлітарызация сістэмы адукацыі. Даведкі па тэлефоне: 31-90-88 /Ляксей/. Па ім можна атрымаць бланкі для збору подпісаў у падтрымку патрабаванняў галадоўчага.

Учэрасень 1990 года нарэшце і студэнты дачакаліся свайго часу, і аб іх жыцці паклапаціліся нашы народныя дэпутаты.

Памятаеце колькі слоў аб павышэнні жыццёвага ўзроўню моладзі чулі мы і з трыбун пад час перадавыбарчай барацьбы і ўжо з трыбун з'ездаў? Слухаючы некаторыя з іх нельга было стрымацца ад сьлёз удзячнасці за такі паспраўднаны "башкоўскі" клопат. Цяжка было ўявіць сябе, што ўсё гэта будзе ажыццэлена. Але ўсё ў нашых дэпутатаў пайшло як у прымаўкі: "сказана — зроблена". І крок, трэба адзначыць, вельмі арыгінальны. Прымаючы новы закон аб падаходным падатку, нашыя парламентарыі ўзялі і скасавалі студэнтам... не, не падаткі, як нехта мог падумаць, студэнтам скасавалі ўсе ранейшыя падаткі — вылі і льготы, чым значна аблегчылі ім... кішэнні. Але і гэта яшчэ ня ўсё! Гэтае рашэнне павінна абудзіць у нашай моладзі неалольную прагу да ведаў, бо кожны ведае: "сінтае бруха да вучэння глуміцца". Ведалі, пэўна, гэтую прымаўку і ў Вархоўным Саветах/Радзе/. Ведалі і зрабілі лягічную выснову: чым меней сінтым будзе "бруха", тым больш стануць яно будзе ставіцца да ведаў. Хоць на маю асабістую думку з набыццём ведаў найбольш моцна звязана галава. Але хто ведае, можа і памыляцца?!

Робіць я іна ўсе ў правах толькі пасля 700 рублёў. Пасля 700р. кожны чым болей зарабляе, тым болей аддае. І той хто кожны месяц зарабляе па 900 руб., і той хто зарабляе тая самія 900 руб. адзін раз у год, кожны пакіне дзяржаве па 116 руб. 20 капеек. І ўжо ня дай божа зарабіць нашаму студэнту дзе-небудзь у Сібіры тысячы трн. Тут ўжо, як кажуць, вымай 1046 рублёў 20 кап. ды кладзі. Можа гэта так і ажыццяўляюцца прыпынны сапраўдны справядлі — васыці?

Калі я прачытаў новы закон аб падаходных падатках, дык адразу зазірнуў у матэрыялы студэнцкага форуму, што адбыўся ў 1989 годзе. Асабістую ўвагу звярнуў на прамовы Гарбачова ды Рыжкова. Адной з іх у вашай памяці некаторыя з іх выказванняў. Гарбачоў у сваёй прамове, у якой матэрыяльнаму становішчу студэнцтва адведзена 53 радкі з дзвяюх старонак, казаў наступнае: "В соответствии с поручением правительства Госплан и соответствующим ведомством готовят предложение об улучшении материального положения студентов... Мы исходим из того, что при всех финансовых трудностях нужно изыскать средства для того, чтобы начиная с 1991 года осуществить такие меры, заложить их в тринадцатую пятилетку. /Аплодисменты/".

А вось што адказаў Рыжкоў на пытаньне, чаму ў праекце закона аб падатках няма льготыў для студэнтаў: "Думаю, мы просто упустили это, и при доработке закона... замечание надо обязательно учесть. Постановку вопроса считаю правильной". Ня хочаша верыць у тое, што нашыя кіраўнікі настолькі зневажаюць моладзь, што сьвядома хлусяць на ўвесь Сав. Можа яны зноў "просто упустили", тады хвалючыя інае стан іхняга здароўя. А можа яны халелі іль невялічкі сюрпрыз? Ня ведаю што і адказаць, гэтым можна было і скончыць, але ж не магу не сказаць яшчэ аднаго хвалючага мяне пытаньня. Калі удэнцтва прагнецца і скажа хоць нешта ў абаронах правоў?

З. Саломкін.

Дзякуй

"Студэнцкая думка" выказвае шчырую падзяку спадару Шыраеву Я.Я. за ахвяравання ім 50 рублёў на выданьне нашае газэты.

пад воршай

У суботу зь Менску вухала невялічкая група маладых людзей, што накіравалася ў Воршу. Злучыўшыся з мясцовымі нефармаламі, яны ўпершыню адсвяткавалі гадавіну Аршанскае бітвы на тым самым мейсцы, дзе была тая памятная бітва. На высокім узгорку ля дарогі бунь укапанні шасціканцовы крыж з датаю бітвы. Будзем спадзявацца, што мы сталіся сьведкамі пачатку новае слаўнае традыцыі, а на мейсцы сёняшняга крыжа з нягам часу паўстане нешта больш адпаведнае значнасьці Аршанскае бітвы. Мо нават якае капліца?

А зараз паспрабую паказаць вам на лічбах, на колькі моцнае заданьне да ведаў імкнуліся абудзіць у нашай студэнцтва нашы дэпутаты. Так, дзякуючы таму, што студэнты ў шэрагах выконваючых "разовне работні", іх заробак абкладаецца падаткам ўжо з 70-ці рублёў, у адрозьненні ад 100 ў працяглых стала. Моцна параўнаць і сумы падаткаў са 100 рублёў — у студэнтаў 8р. 20 кап., а у працяглых стала — 0р. 29к. Ну як?

"Студэнцкая думка" — незалежнае выданьне. Рэдакцыя адсутнічае, а таму адказнасьці за зьмешчаныя артыкулы не нясе. Наклад незьлічоны. Меркаваньні аўтараў не абавязкова супадаюць з поглядамі адсутнічаючай рэдакцыі і складальнікаў нумара. Парасмаўляць пра справы і проста пра сэнс жыцця можна па тэлефоне 31-73-70/Зьміпер/ Нумар складзены З. Вайняховічам.